

Aan de gemeenteraad van Horst aan de Maas
Postbus 6005
5960 AA Horst

Grubbenvorst, 16 september 2014

Betreft: aanbieding rapport inzake fijnstof in de gemeente Horst aan de Maas

Geachte gemeenteraad,

Graag bieden wij u hierbij het rapport aan van het onderzoek naar fijnstofemissies en metingen in Horst aan de Maas, dat de heer Teus Hagen heeft uitgevoerd voor Vereniging Behoud de Parel.

In het rapport komen – op basis van de gegevens die Teus Hagen heeft verzameld - grote twijfels naar voren met betrekking tot de fijnstofmetingen van het meetstation PLIM nr. 06 nabij Landbouwontwikkelingsgebied Witveldweg. Teus Hagen heeft de gegevens van de metingen over een periode van ruim een twee en een half jaar verzameld door in die periode alle gegevens van het meetstation te downloaden en te vergelijken met rapporten van de overheid. Hagen plaatst grote vraagtekens bij de gegevens.

In de atmosfeer bevinden zich allerlei stoffen als stikstofoxides, ozon, benzinedamp en fijnstof. Om de samenstelling van de vervuiling van lucht te meten kijkt de wetgever naar de componenten stikstofoxiden (NO₂) en fijnstof (PM, dat staat voor Particulate Matter). NO₂ is een matig giftig gas, dat de longfunctie verslechtert. Het gas wordt vooral gebruikt als kerngetal voor de algemene atmosferische toestand. De ervaring leert dat als de NO₂ aan de norm voldoet, ozon en andere stoffen dat ook doen. Op basis van dat uitgangspunt heeft Vereniging Behoud de Parel in maart 2009 en februari 2010 onderzoek gedaan (zie: <http://www.behouddeparel.nl/cms/?q=node/1837>) en geconcludeerd dat de gegevens, die afweken van landelijke publicaties, zorgelijk waren.

Fijnstof wordt onderverdeeld naar grootte of samenstelling. De grootte wordt aangeduid met een getal: PM₁₀ betekent bijvoorbeeld korreltjes met een diameter onder de 10 micrometer. Naar samenstelling kan vooral roet genoemd worden dat afkomstig is van onvolledige verbranding en is samengesteld uit koolstof met aanhangende chemicaliën. In het geval van uitstoot uit de Intensieve Veehouderij hangen aan het fijnstof deeltjes toxische (giftige) bacterie-deeltjes. Luchtvervuiling is – meer nog dan NO₂ – vooral schadelijk vanwege fijnstof. Dat fijnstof schadelijk is, is allang bekend. Woody Guthrie's Dust Bowl-songs uit de jaren dertig gaan al over de 'dust pneumonia'. Ook bekend is, dat hoe kleiner het deeltje, hoe schadelijker voor de volksgezondheid. Ultra fijnstof kan de longwand passeren en bijdragen aan ontstekingsreacties elders in het lichaam. In een serie artikelen in het medisch-wetenschappelijke tijdschrift The Lancet (2013) – gebaseerd op het Europese onderzoek "Escape" - bleek dat 5 microgram/m³ PM_{2,5} (fijnstof) in de lucht de kans op longkanker met 18 procent (!) vergroot. Al met al verkort de luchtverontreiniging de gemiddelde levensverwachting in Nederland met circa 6 tot 12 maanden. Dat zijn jaarlijks duizenden sterfgevallen meer dan bij bijvoorbeeld beroepsziekten of verkeersongevallen.

In de praktijk zijn een aantal normen van belang. Waarbij opgemerkt dat die normen veelal ontheffingsbepalingen kennen. Zo geeft de Europese norm voor Nederland een ontheffing van 20% (omdat Nederland te maken heeft met zeezout in de lucht – wat overigens even schadelijk is voor de gezondheid!). Die Europese norm van 2005 die momenteel gehanteerd wordt is veel te soepel. Zo moet de jaargemiddelde PM_{10} -concentratie nu nog onder de 40 microgram/m^3 zijn, terwijl de EU norm van 2010 die in 2015 bindend is een grens van 20 microgram/m^3 stelt en de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) zelfs de helft adviseert (niet bindend)!

De schade van fijnstof aan de gezondheid bedraagt 10-tallen miljarden. Indien Nederland de gestelde norm van 2020 (20 microgram/m^3 voor het jaargemiddelde) zou halen, scheelt dat meteen al zo'n 40 miljard aan uitgaven. Volgens Rob Maas (RIVM) kost het huidige beleid ten aanzien van de luchtkwaliteit circa 4000 euro per gewonnen levensjaar. Dat ligt in de zelfde orde van grootte als het verkeersveiligheidsbeleid en is beduidend goedkoper dan campagnes tegen roken en voor gezonde voeding en meer bewegen, en al helemaal minder dan curatieve zorg. Zo beschouwd is luchtkwaliteitsbeleid een kosteneffectieve manier om mensen een jaar langer te laten leven.

In het meetstation bevindt zich een kastje met speciale apparatuur, die op basis van Europese normen is gekalibreerd (geijkt). Die kalibratie loopt overigens twee jaar achter op de norm die juridische kracht heeft. De apparatuur kan 1 micrometer/m^3 meten, fijner is momenteel nog niet mogelijk. Het meetstation nabij het LOG Witveldweg is in staat ook $PM_{2.5}$ te meten. De officiële doelstelling van de plaatsing van het (mobiele) meetstation is – curieus genoeg – “de ongerustheid van de bevolking te temperen”. Een vreemde doelstelling als je uitgaat van objectiviteit. Ook vreemd als je weet dat Noord-Limburg toch al behoort tot de “donkere” gebieden op de kaarten die de concentratie van fijnstof weergeven (hoe donkerder hoe slechter). Buiten de “eigen” fijnstof (afkomstig van verkeer (bijvoorbeeld van de A73) en de al aanwezige veehouderijen heeft de regio te maken van fijnstof afkomstig van het Ruhrgebied en de havengebieden Rotterdam en Antwerpen.

Zoals op de bijgaande foto's is te zien, is het meetstation op 14 juni 2014 aangepast. Onduidelijk is, wat daar de reden voor is. Wellicht hangt het samen met de kalibratie. Ook opvallend is, dat sinds 24 juni vier weken geen metingen hebben plaats gevonden. Ook daarvan is de reden niet bekend en is niet vermeld op de website onder de rubriek “storingen”.

Uit de verzameling van gegevens concludeert Teus Hagen in zijn onderzoeksrapportage, dat in het begin van de metingen (2012) veel fouten gemaakt werden. En ook door de tijd heen zijn vele missers te constateren en kan vastgesteld worden dat er problemen zijn met de afrondingen en de berekening van het aantal dagen van overschrijdingen. Officieel moeten de gemeten waarden gepubliceerd worden. Het kostte Hagen nog enige moeite om de rapportages van de overheid te verkrijgen. Hij kreeg net de dag voordat de periode van antwoord (Wet Openbaarheid van Bestuur, WOB) inzage. In de rapportages en de door Hagen verzamelde gegevens komen andere waarden naar voren dan door de overheid bekend gemaakt. De verklaringen zijn vaak “oud”. Ook de verwijzingen naar overheidsrapporten kloppen niet, waarbij opgemerkt dient te worden dat de door het RIVM en de provincie gepubliceerde rapporten twee jaar achter lopen. In ieder geval blijkt wel dat de gemeten waarden van het meetstation nabij LOG Witveldweg (op het platteland!) hoger te zijn dan de in Maastricht (een stad met veel verkeer) gemeten en de stations in de regio zoals Venray en Nettetel.

Naast het meetstation nabij LOG Witveldweg heeft Hagen van nog drie andere meetstations in Limburg de gegevens verzameld. Hij constateert dat er in de periode dat hij gegevens verzameld heeft, maar 4-5 van de 7 stations actief waren. Vier stations meten momenteel zowel PM₁₀ als PM_{2.5}. Het RIVM publiceert pas sinds september ook de PM_{2.5} fijnstof metingen.

Op dit moment – bij de nulmeting (waarbij het Nieuw Gemengd Bedrijf nog niet gevestigd is) – constateert de onderzoeker dat de gemeten waarden op de grens van de geldende norm ligt. Hij concludeert daaruit dat de toekomstige bindende norm (2015) niet haalbaar is en vanuit dat oogpunt lijkt het de onderzoeker niet aan de orde dat de bedrijvigheid in het LOG Witveldweg verder uitgebreid wordt, maar ook dat er verdere maatregelen genomen moeten worden.

Het valt Hagen op, dat er verschillen bestaan tussen vroegere publicaties van het meetstation nabij LOG Witveldweg en actuele publicaties van dit station. Het lijkt er op dat in de tussentijd andere normen gehanteerd zijn dan bij de start en in de voorlopige rapportages nog steeds de nu achterhaalde normen van 2005 gehanteerd worden. Aan een provinciaal ambtenaar is (in mei) gevraagd naar een verklaring voor de vele geconstateerde meetfouten, maar daarop is (nog) geen antwoord gekomen, aldus de onderzoeker.

Teus Hagen komt naar aanleiding van zijn onderzoek – dat in diens rapport tot in detail en met een overvloed aan gegevens en grafieken weergegeven is – tot de conclusie, dat er grote vraagtekens gesteld kunnen worden bij de betrouwbaarheid van de metingen en/of de manier waarop de metingen gecommuniceerd worden.

Vereniging Behoud de Parel heeft het rapport van Hagen bestudeerd en op basis daarvan komt de vereniging tot een aantal vragen. Wij verzoeken u deze vragen – die in de bijlage zijn toegevoegd - te beantwoorden.

In afwachting van uw reactie,

Met vriendelijke groet,

André Vollenberg
(voorzitter Vereniging Behoud de Parel)

Bijlage:

In de brief wordt u verzocht een aantal vragen van de Vereniging Behoud de Parel – naar aanleiding van het rapport – te beantwoorden. Het gaat om de volgende vragen:

- Bent u het met de onderzoeker eens dat de eerdere fijnstofrapportages door het gebruik van achterhaalde normeringen en de (juridische) toespitsing op het aantal dagen dat sprake is van overschrijding een te gunstig beeld ontstaat?
- De meetresultaten (van het RIVM en de provincie Limburg) geven aan dat Horst aan de Maas zich wat betreft fijnstof op de rand van de norm van 2005 bevindt. Bent u het met de onderzoeker eens dat er – aantoonbaar – geen milieuruimte meer bestaat, tenzij de bestaande agrarische activiteiten in de regio in belangrijke mate verminderd worden en/of de geplande uitbreidingen geen toename van de emissies veroorzaken?
- De fijnstofemissies van buiten de regio gaan onvoldoende naar beneden om de bijgestelde (later gestelde) normen bij te houden. Welke regionale maatregelen staan u als gemeenteraad, c.q. gemeentebestuur voor ogen om de emissies te beperken?
- Welke conclusies trekt u uit de brief van Staatssecretaris Mansveld aan de tweede Kamer over de Monitoringsrapportage Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) 2013, waarin de Staatssecretaris aangeeft dat er twee gebieden zijn met teveel overschrijdingen van de fijnstofnormen, waaronder Oost Brabant/Noord-Limburg (inclusief Horst aan de Maas) en dat de tegenvallende doorwerking van de EU normen voor voertuigen voor het NSL betekent dat er minder snel positief resultaat ten aanzien van de luchtkwaliteit wordt geboekt, dan redelijkerwijs verwacht mocht worden bij de start van het NSL?
- Welke maatregelen worden getroffen om het foutenpercentage in de metingen terug te dringen? Welke procedures worden gehanteerd om fouten te detecteren en publiekelijk te maken? Welke onafhankelijke instantie ‘reviewt’ de metingen en de rapportages?
- Een maand lang geen metingen betekent 28 dagen geen daggemiddelden van metingen. Welke procedure wordt gehanteerd om toch tot een reële schatting te komen van aantal dagen van overschrijdingen? Bijvoorbeeld station Vredepeel meet volgens de rapportage van 2012 34 dagen van overschrijding van de daglimiet (rapportage aan gemeente raad van Venray: “maak je geen zorgen”). Echter als er rekening wordt gehouden met aantal gemiste metingen komt men uit op 37 dagen van overschrijding. Een overschrijding van de max. 35 dagen norm!
- Richt uw besluitvorming zich op de overschrijding van de grenswaarden of op het feit dat er (toekomstige) maatregelen getroffen moeten worden om onder de grens te blijven?
- Welke maatregelen of acties denkt u nu nog te (onder)nemen om er voor te zorgen dat de regio een gezonde omgeving blijft in aanmerking nemend de wetenschappelijke gezondheidsrapportages en Wereld Gezondheids Organisatie en laatste EU regels?
- Welke maatregelen denkt u te treffen om de rapportage op tijd toegankelijk, duidelijk, uniform en openbaar te maken?
- Welke maatregelen denkt u te treffen om de belangrijkste factor de PM_{2,5} metingen als volwaardig argument mee te nemen in de rapportages en besluitvorming?
- Is het gemeentebestuur – naar aanleiding van de conclusies van de onderzoeker – van plan een actieplan op te stellen – al dan niet gesubsidieerd door het NSL – ten einde de emissie van fijnstof terug te dringen?